

De Pakketbotenkaai: van "Batterie de la Débarcadère" tot "Cruisekaai" (deel 2).

We verlaten even de chronologische lijn van de ontwikkeling van de Pakketbotenkaai en keren terug in de tijd tot de 18e eeuw. Halfweg die eeuw was de plaats waar de kaai zich nu situeert, was de monding van de St.-Catharinekreek (ontstaan tijdens de aanloop tot het beleg van Oostende op het einde van de 16e eeuw - zie fig. nrs. 3 en 4, deel 2, blz. 2005-133) gelegen. De kreek werd in 1741-1744, bij het droogleggen van de St.-Catharinepolder, afgesloten door een dijk, genoemd "Lantsweertdijk"; met aan het zuidelijk einde van de dijk een afwateringssluis, de "Poldersluis". De dijk is te situeren op de plaats van de huidige Kapellebrug. De monding van de kreek liep van de Visserkreek tot aan de Zoutkaeye (t.h.v. de latere Franse spuilsuis). De monding had een breedte van zowat 300 meter.

In 1774-1776 werd in de bedding van de monding van de St.-Catharinekreek een dok, Handelsdok genoemd, met zeesluis aan de Geule, gebouwd. De afwatering van de St.-Catharinepolder geschiedde langs een waterloop (rest van de kreek) die dra de naam "Amerikaanse kreek" kreeg als onrechtstreeks gevolg van de Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog.

In 1781-1783 werd in de bedding van de drooggelegde St.-Catharinepolder, west van de Lantsweertdijk, een tweede handelsdok en een derde dok, bestemd voor de scheepsbouw, gebouwd. Het derde dok kreeg de naam: "Agterdok" of "Kielkaeye" aangemeten. (Zie fig. nr 151).

In 1781 werd op de noordelijke kaai door het stadsbestuur een houten stapelhuis opgetrokken, gevolgd op de zuidelijke oever door een reeks depots en stapelhuizen gebouwd door private ondernemingen.

In 1808-1810 werd de Franse spuikom en -sluis aangelegd en gebouwd in de bedding van de Gauweloze kreek.

Zoals in voorgaande aflevering werd vermeld, werd in 1817-1820 een nieuwe schutsluis gebouwd voor de handelsdokken en werd de bestaande tijsluis gesloopt en gedempt.

Op 18 december 1820, stuurde de hoofdingenieur van het 11^e district van de Waterstaat, de heer Jan De Broek, een memorandum aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Waterstaat betreffende de toestand en rol van de haven van Oostende. Het memorandum is van groot belang omdat het een volledige beschrijving brengt van de bouw en toestand van de havengeul, sluizen, kaaien en oevers.

Verwijzend naar de kaart, fig. nr. 152, geven we hier een korte samenvatting van de toestandbeschrijving anno 1820.

A. Grote Zeedijk.

Gebouwd met zand en klei, bekleed met stenen. Hoogte 8,55^m vanaf de laagwaterlijn. Breedte op de basis 21,60m.

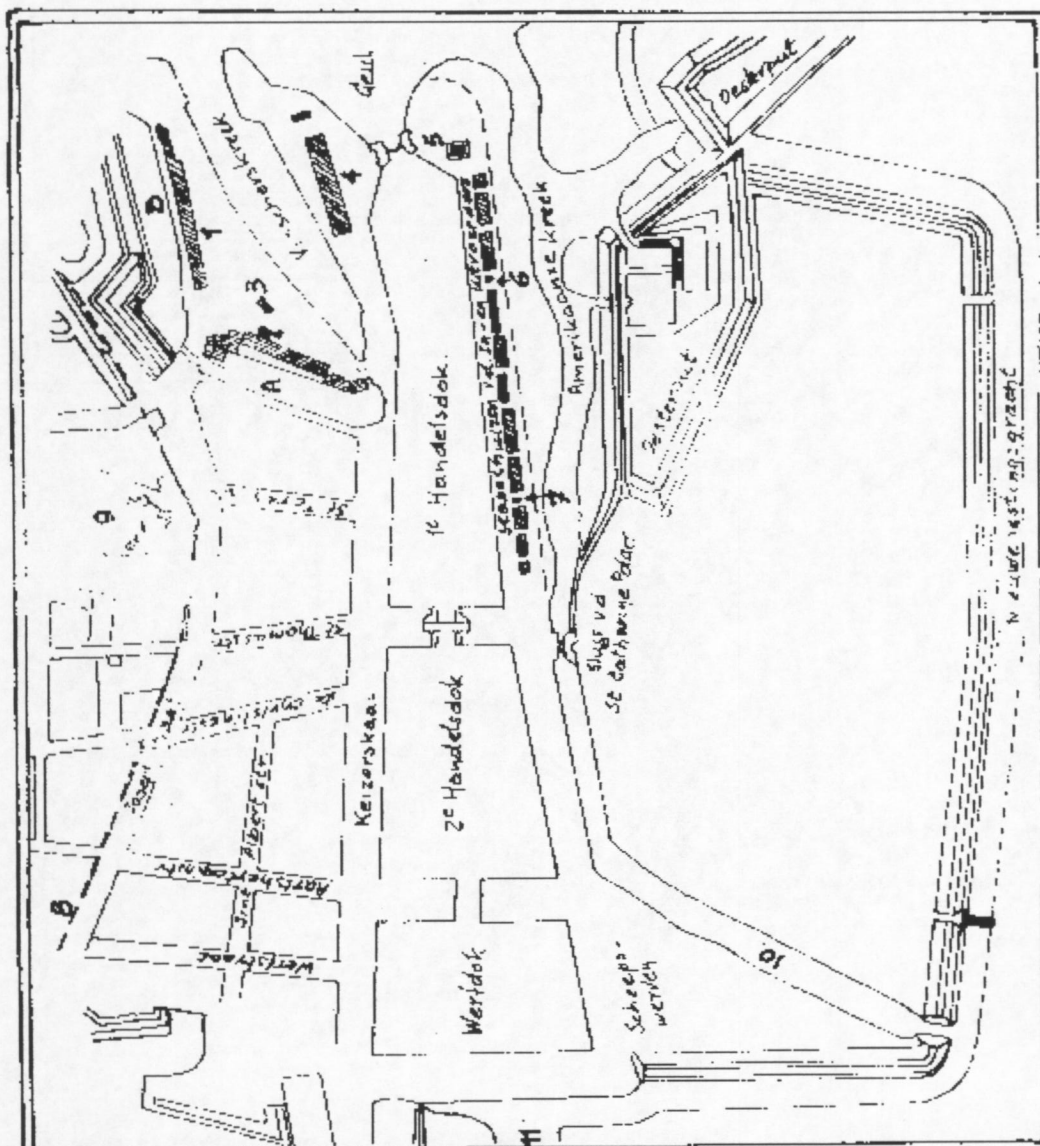
De toestand is goed.

B. Strandhoofden of golfbrekers.

Vier van de strandhoofden zijn gebouwd met houten palen met stortstenen ballast tussenin.

Ze zijn sinds verscheidene jaren in slechte toestand.

Het vijfde werd 10 jaar geleden gebouwd, en is gebouwd uit zand en klei, bekleed met stenen.

1. Magazijnen v.d. Oost-Indische Cie.

2. idem

3. Cisterne

4. Stapelhuis v.d. Stad

5. Tolkantoor (douane)

AdB. Vestingsgracht

6. Douane

7. Douane

8. Grens v.d. adestad.

9. Hoofdkerk.

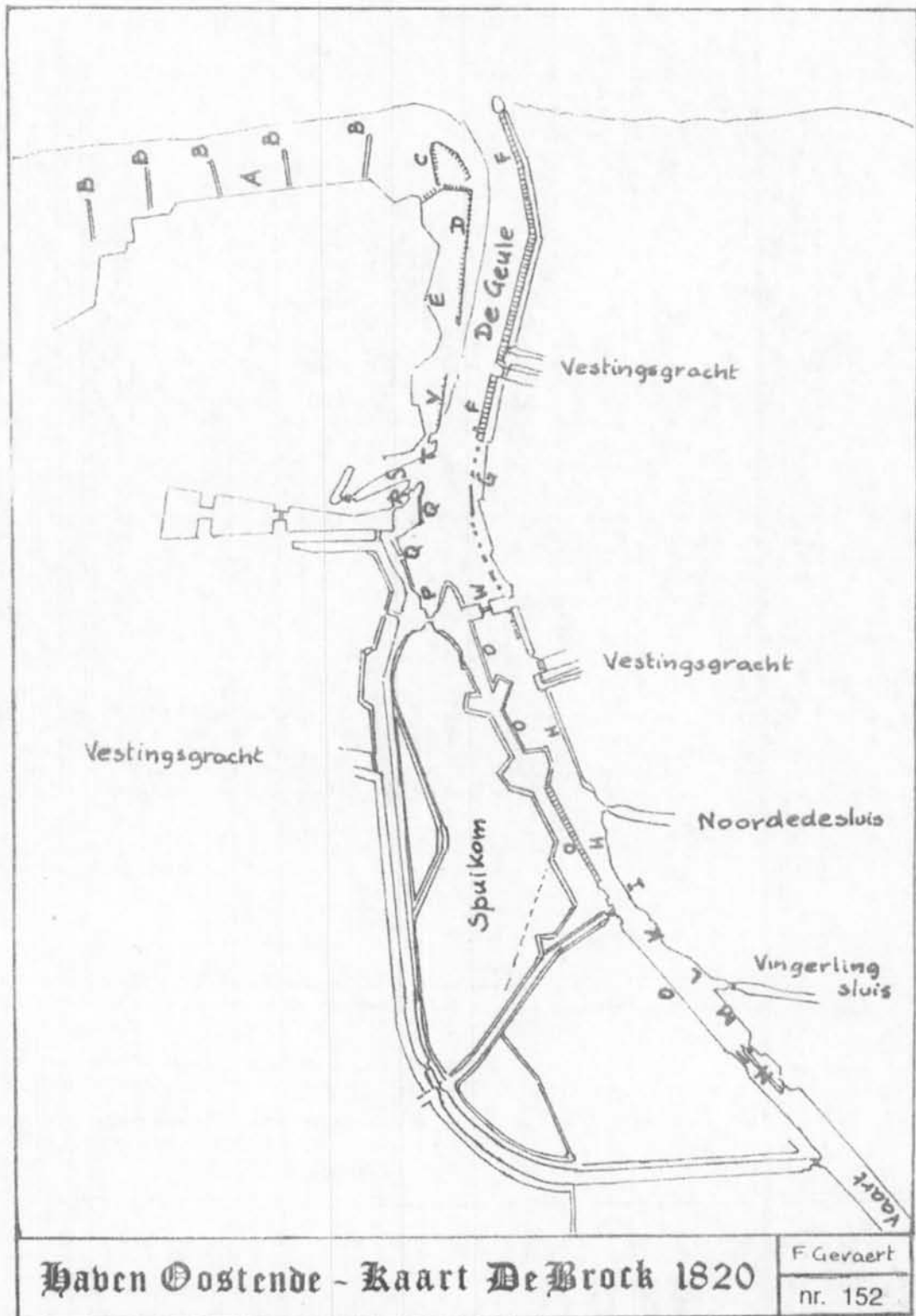
10. Nieuw gegraven afwateringskanaal v.d. St. Catharine polder

11. St. Catharine kreek.

**Haven Oostende
1783**

Fig.n: 151

F. Clevaert, 1977.

Naar kaart; Plan van Oostende, A.R.A. Den Haag, Waterstaat 1813-1830, Nr 1214/54.

1977

C. West staketsel.

Het staketsel heeft een lengte van 196 meter. Het is in slechte toestand. Het heeft geen enkel nut meer daar zich aan de zijde van de geul een strand gevormd heeft. Het is gebouwd met houten palen en balken en aan de voet versterkt met stortstenen.

D. Lage dijk

Een lage dijk gevormd uit stortstenen met een lengte van 605 meter. Het is de bedoeling deze te verlengen tot ze verbinding maakt met de steigers binnenin de haven.

E. Kleine zeedijk.

Gebouwd met zand en klei. De voet van de dijk is bekleed met stenen. Het bovenste gedeelte is bedekt met gras. De dijk vergt onderhoudswerken.

F. Ooststaketsel.

Het staketsel met een lengte van 1129 meter bestaat uit :

1. een houten staketsel, op het welk een beplanking is aangebracht voor het jagen (trekken) van de binnen- of buitenvarende schepen.
2. aan de oostelijke zijde van het staketsel is over de ganse lengte een dijk aangelegd, bestaande uit klei, bedekt met stenen voor wat het zeewaarts uiteinde betreft. Het overige gedeelte is versterkt met vlechtwerk.'

Het staketsel is in goede staat na de recente herstellingen. Op het uiteinde van het staketsel werd een kanon-platform gebouwd, evenals geleidelichten om de ingang tot de haven aan te geven bij duisternis.

G. Oosteroever_a

Maakt deel uit van de omwallingsmuur van de oostelijke vestingswerken. Aan de voet van de muur werd een jaagstaketsel gebouwd.

Is in goede staat.

H. Aarde dijk.

Dijk in klei, aan de voet versterkt met vijshoutvlechtwerk. Het bovenste gedeelte is bedekt met gras. De dijk is in goede staat.

I. Oude sluis muren. (oude Sas van Slijkens)

De muren zijn gebouwd met blauwsteen. In goede staat.

K. Houten kaai.

Verleden jaar (1819) gebouwd. Dient tot meren van de schepen die wachten om te versassen naar de Brugse vaart. In goede staat.

L. Oude houten kaai.

Maakte deel uit van de oude sluizen van Slijkens.

Volledig in slechte staat.

M. Aarde dijk.

De voet is versterkt met vijshouten vlechtwerk.

Het bovenste deel is bedekt met gras.

In goede staat.

H. Sluizen van Slijkens.

De sluizen zijn na de onlangs uitgevoerde onderhoudswerken aan het metselwerk, herbouw van de houten steigers en lierstel van de sasdeuren, in goede staat.

O. Rechteroever, van de sluizen van Slijkens tot de nieuw in aanbouw zijnde sluizen in de haven. (W).

Aarde dijken, onderzijde versterkt met vlechtwerk en bedekt met gras. Dijk in goede staat, evenals de verscheidene delen houten staketsel.

P. Spuisluis, (Franse sluis)

De sluis, brug, sluisdeuren en sluisbedding zijn in goede staat. De dijken van de spuikom zijn in goede staat.

Q. Nieuwe havenoever tussen spuisluis en nieuwe schutsluis van de handelsdokken.

De nieuwe oever bestaat uit een dijk gebouwd met klei en is aan de voet versterkt met vlechtwerk. In goede staat.

R. Nieuwe sluizen van de handelsdokken.

In perfecte staat evenals de houten steigers en remwerk die aansluiten enerzijds op de Visscherskreek en anderzijds op de nieuwe havenoever (Q).

S. Visscherskreek.

De noord-westelijke kaai is gebouwd met gehouwen stenen. De kaai is in goede staat doch een gedeelte van de wrijfhouten zijn onlangs vernieuwd. De overige moeten vervangen worden. De zuid-oostelijke oever van de kreek bestaat uit een glooiing versterkt met vlechtwerk. Het bovenste gedeelte van de glooiing is bedekt met gras.

De kreek doet dienst als dok voor de vissersvaartuigen en als strandingsdok voor schepen die averij opgelopen hebben.

Op het einde van de kreek bevindt zich de "Blauwe Sluis", waarmede het waterniveau in de stadswallen geregeld wordt,

T. Houten steiger.

Deze oude steiger is in zeer slechte staat. De steiger gebruikt voor het ont- en inschepen van passagiers van - en naar Groot-Britannië moet dringend grondig hersteld of vervangen worden door een nieuwe constructie.

V. Spaanse Kaai.

Deze houten kaai is volledig bouwvallig en is praktisch volledig verzand. De kaai heeft geen enkel nut meer en zal verdwijnen wanneer de nieuwe plannen voor de haven zullen uitgevoerd worden.

W. In aanbouw zijnde nieuwe sluizen, genaamd Militaire Sluis.

- Handelsdokken.

Met de bouw van de nieuwe sluizen en het graven van het verbindingskanaal zijn de dokken in praktisch alle tijstanden toegankelijk vanuit de geul als vanuit de vaart Brugge-Oostende. Hetgeen een grote verbetering is ten overstaan van de vorige toestand waarbij de dokken slechts toegankelijk waren bij hoogwaterstand.

Het 1e Handelsdok werd onlangs volledig gebaggerd en de kaaimuren hersteld. Tussen het 1e en 2e Handelsdok werd de Massaubrug gelegd waarover de Weg nr 12 loopt.

(wordt vervolgd)